

KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA Z POHLĀDU MIESTNEHO OBYVATEĽSTVA NA ÚZEMÍ CHRÁNENEJ KRAJINNEJ OBLASTI HORNÁ ORAVA

Viera Chrenšcová*

* Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, Katedra krajinnej ekológie, Mlynská dolina B-2, 842 15 Bratislava, chrenscova@fns.uniba.sk

Environmental quality estimated by local inhabitants of the Protected Landscape Area of Horná Orava.

The environment is a dynamic system formed as a product of the human-nature interaction, as well as human's interactions within society. Analysis of perception of local inhabitants can help us to understand how do these interactions between the human and the environment work. In order to understand these interactions the questionnaire analyses were carried out in the Protected Landscape Area of Horná Orava. Differences between answers of the inhabitants living in territories with different protection level were tested.

Key words: environment, environmental perception, quality of life, sustainable development, Protected Landscape Area of Horná Orava

ÚVOD

Ochrana a kvalita životného prostredia často závisí od udržateľného spôsobu života, postojov a názorov obyvateľstva. Štúdie zamerané na hodnotenie percepcie životného prostredia, správania sa človeka v ňom, vzťahov a postojov obyvateľstva k životnému prostrediu môžu preto výrazne prispieť k riešeniu environmentálnych problémov a k zachovaniu prírodných a kultúrnych hodnôt chráneného územia. Hlavným cieľom tohto príspevku je predstaviť výskum sociálnej dimenzie udržateľného rozvoja s dôrazom na environmentálnu percepciu, uskutočnený na území Chránenej krajinnej oblasti Horná Orava.

TEORETICKO-METODOLOGICKÉ VÝCHODISKÁ

Problematika životného prostredia a udržateľného rozvoja má pomerne dlhú históriu. Mnohé publikácie zahraničných, ale aj našich autorov (napr. Urbánek 1977, Izakovičová et al. 1997, Ira 1999, Vološčuk 2003, Pavlikakis a Tsihrintzis 2006, Wallner et al. 2007 a Huba 2008) jej venujú pozornosť. Pojem životné prostredie má množstvo definícií a formuluje sa z najrôznejších hľadísk.

Medzi relatívne najstaršie definície životného prostredia radíme definíciu nórskeho profesora S. Wika, ktorá bola prijatá na konferencii UNESCO v roku 1967: „Životné prostredie je tá časť sveta (univerza), s ktorou je človek vo vzájomnom pôsobení (interakcii), t. j. ktorú používa, ovplyvňuje a ktorej sa prispôsobuje“ (Remtová 2009).

V roku 1979 bola na konferencii v Tbilisi prijatá tzv. tbiliská definícia: „Životné prostredie je systém zložený z prírodných, umelých a sociálnych zložiek materiálneho sveta, ktoré sú alebo môžu byť s uvažovaným organizmom v stálej interakcii.“ (Remtová 2009).

Výkladový slovník termínov z trvalej udržateľnosti charakterizuje životné prostredie takto: „Hmotný časovo-priestorový systém, tvorený interagujúcimi prvkami abiotického, biotického a ekonomicko-sociálno-kultúrneho charakteru. Tento systém je ovplyvňovaný človekom a človek je jeho súčasťou. Prostredie človeka je nielen okolitý abiotický a biotický svet, ale i človek sám a jeho výtvyry, teda aj spoločnosť a výsledky jej civilizačného a kultúrneho pohybu.“ (Hanušín et al. 2000).

Urbánek (1977) uvádza, že životné prostredie nemožno chápať len ako jednoduchý súčet anorganických, organických, sociálnych a ekonomických javov tvoriacich okolie človeka. Zo systémového hľadiska životné prostredie človeka má štruktúru funkčného systému, zloženú zo života človeka a z jeho okolia.

Prostredie, čiže okolie človeka, predstavuje systém možností a predpokladov na uspokojenie jeho životných potrieb. Preto predmetom výskumu životného prostredia je všetko, čo má význam pre ľudský život. Podstatou problému životného prostredia je riešenie vzťahov (interakcií) medzi celostne ponímaným ľudským životom a celostne ponímaným okolím človeka (Urbánek 1977 a Vološčuk 2003).

Človek je v neustálej interakcii s okolitým prostredím. Interakcie medzi človekom a prostredím, ako aj vzájomných vzťahov ľudí voči sebe navzájom v rámci celej spoločnosti, sa čoraz častejšie stávajú súčasťou výskumu sledovania kvality životného prostredia a kvality života. Existujú štúdie zamerané na zistenie environmentálneho povedomia obyvateľov, názorov týkajúcich sa vzťahu k ochrane prírody a krajiny, ako aj udržateľnému využívaniu prírodných zdrojov. Zdôrazňuje sa v nich hodnotenie podmienok prostredia, v ktorom ľudia bývajú, pracujú, trávajú voľný čas a spôsobov, akými ľudia vnímajú a hodnotia podmienky prostredia v ktorom žijú. S danou problematikou sa stretávame v zahraničných (Pacione 1984 a 2003, Lever 2000, Massam a Everitt 2001 a Marans 2002) aj v domácich (Spišiak a Danihelová 1998, Bianchi a Rosová 1999, Andráško 2005, Ira et al. 2005a, 2005b, Luluha et al. 2005, Ira a Andráško 2007 a Buchta 2007) štúdiách.

Pochopenie interakcií medzi človekom a prostredím nám sčasti umožňujú analýzy objektívnych merateľných dát, sčasti analýzy výskumov percepcie, prístupov, predstáv obyvateľov a aktérov rozhodovacej sféry v prostredí (Ira 1999).

Adámek a Němec (2005) uvádzajú, že výskumy percepcie, výskumy zamerané na kvalitu života sa robia preto, aby sme porozumeli, v akej situácii sa nachádzame a zároveň dokázali porovnať mieru spokojnosti v rôznom prostredí i v rôznych častiach spoločnosti.

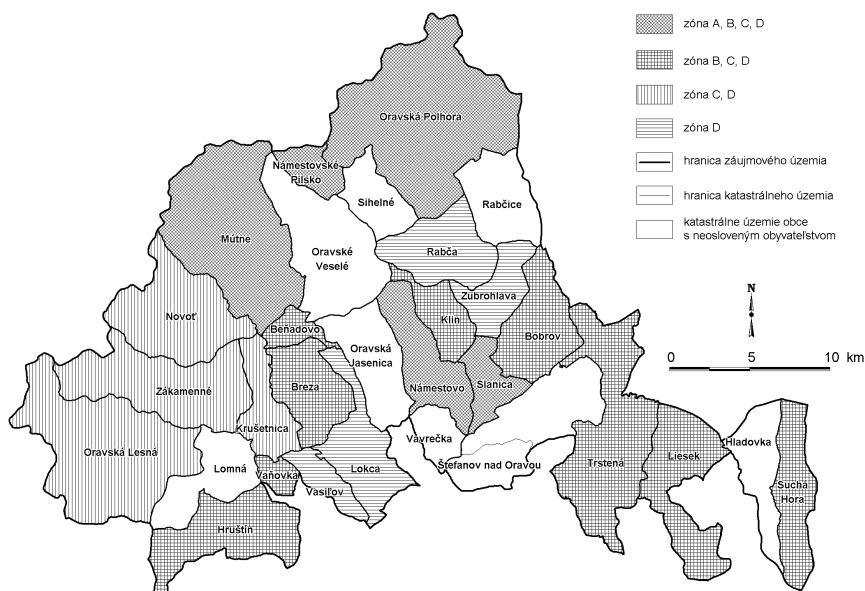
Mnohé štúdie percepcie, v ktorých sa využívajú metódy výskumu ako napr. riadené rozhovory a dotazníky, sa uskutočňujú aj v chránených územiach. Orientované sú na zaznamenanie vzťahu obyvateľstva k územiu v ktorom žijú, ako aj zachytenie reflexie problematiky ochrany prírody v názoroch, postojoch a v správaní sa obyvateľstva. Sledujú ochranu prírody, ekonomickú situáciu a tiež vzťahy medzi obyvateľmi. Výskumy sociálnej dimenzie chránených území

(napr. Rosová et al. 1996, Ira 2001, Pavlikakis a Tsihrintzis 2006 a Wallner et al. 2007) nadobúdajú v súčasnosti čoraz viac väčší význam v snahe vyrovnáť poznanie sociálne a environmentálne.

Predkladaný príspevok predstavuje čiastkový výstup z výskumu environmentálnej percepcie obyvateľov územia Chránenej krajinskej oblasti (CHKO) Horná Orava s dôrazom na stupeň ochrany (Chrenšćová 2009).

POUŽITÝ METODICKÝ POSTUP PRI HODNOTENÍ PERCEPCIE KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA RESPONDENTMI NA ÚZEMÍ CHKO HORNÁ ORAVA

Na výskum environmentálnej percepcie bola zvolená metóda dotazníka. Dotazník bol zostavený na základe štúdie prác zameraných na percepciu, udržateľný a regionálny rozvoj, napr. Spišiak a Marták 1998, Huba a Ira 2000, Ira et al. 2005a. Zber dát sa uskutočnil v rokoch 2005-2006 medzi respondentmi žijúcimi v 17 vidieckych obciach a dvoch mestách, ktorých katastrálne územie sa nachádza na území CHKO s rôznym stupňom ochrany. V katastrálnom území obce, ktoré zasahuje do zóny A, B, C a D platí piaty, štvrtý, tretí a druhý stupeň ochrany, do zóny B, C a D štvrtý, tretí a druhý stupeň ochrany, do zóny C a D tretí a druhý stupeň ochrany a do zóny D druhý stupeň ochrany (obr. 1). Cieľom ochrany je: v zóne A zachovanie autoregulačných procesov v prírodných ekosystémoch a biotopoch európskeho významu bez zásahu človeka, v zóne B zachovanie významných biotopov alebo druhov národného alebo európskeho významu prostredníctvom riadeného manažmentu, v zóne C zabezpečenie trvalo udržateľného využívania súvislých biotopov a lokalít

Obr. 1. Typy katastrálnych území obcí v CHKO podľa zastúpenia zón s rôznym stupňom ochrany v ktorých bol uskutočnený dotazníkový prieskum

druhov národného a európskeho významu a v zóne D rozvoj aktivít človeka pri zachovaní rozptýlených fragmentov biotopov národného významu a zachovaní typického krajinného rázu (Trnka 2004).

Štatistický súbor tvorilo celkovo 377 respondentov (v záujmovom území žilo pri sčítaní obyvateľstva v roku 2005 spolu 56 842 obyvateľov). Pri výbere respondentov sme použili techniku cieľného a náhodného výberu. Výber výskumnej vzorky zohľadňoval vek, pohlavie a územné rozloženie obyvateľstva. Základný súbor tvorili obyvatelia od 18 rokov žijúci na území CHKO Horná Orava. Vo výskumnej vzorke prevažovalo ženské pohlavie: 216 žien (57,29 %) vo veku 18-54 (90,74 %) a 55+ (9,26 %). Mužov bolo zastúpených 161 (42,71 %) vo veku 18-59 (95,03 %) a 60+ (4,97 %). Obyvateľov záujmového územia sme oslovili tak, aby pokryli celé územie CHKO s dôrazom na zóny A, B, C, D. Získané údaje z dotazníkov sme podrobili štatistickej analýze s využitím počítačového programu Statgraphics 5 Plus. Okrem výpočtu základných štatistických veličín sa testovali rozdiely v odpovediach medzi obyvateľmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v zónach A, B, C, D (typ ABCD, 130 respondentov), v zónach B, C, D (typ BCD, 84 respondentov), v zónach C, D (typ CD, 83 respondentov) a v zóne D (typ D, 80 respondentov). V tomto type výskumu išlo o plošnú sondu do problematiky so spracovaním na úrovni relatívnych početností. Zo štatistických metód na základe štúdie prác viacerých autorov (Reisenauer 1970, Riečan et al. 1992, Meloun a Militký 1994 a Hendl 2004) sa použila na testovanie významnosti rozdielov medzi priemernými hodnotami odpovedí porovnávaných skupín analýza rozptylu (ANOVA) a následne aj LSD Fischerov test, ktorý zvyrazňuje rozdiely medzi jednotlivými skupinami. Stanovená bola hladina významnosti 5 % (= 0,05). Otázky položené respondentom boli zamerané na percepciu environmentálnych problémov, na hodnotenie vývoja starostlivosti o životné prostredie, kvality životného prostredia, na zistenie názorov miestneho obyvateľstva na pozitívne javy a negatívne stresové faktory v prostredí a zároveň na zistenie vzťahu obyvateľstva k životnému prostrediu na území CHKO s dôrazom na stupeň ochrany.

ANALÝZA A INTERPRETÁCIA PERCEPČNÉHO PRIESKUMU NA ÚZEMÍ CHKO HORNÁ ORAVA

Kvalita životného prostredia je jednou z dôležitých stránok územia. Preto cieľom dotazníkového prieskumu bolo zistiť, ako ju vnímajú obyvatelia záujmového územia. S kvalitou životného prostredia je miestne obyvateľstvo len čiastočne spokojné (45,09 %). Z vyjadrenia respondentov však možno usúdiť, že obyvatelia obcí nachádzajúcich sa na území s vyšším stupňom ochrany majú menšie problémy týkajúce sa kvality životného prostredia ako obyvatelia obcí na území s nižším stupňom ochrany. Najvyšší podiel respondentov, ktorí uviedli, že sú veľmi spokojní, boli respondenti (7,69 %) žijúci na území so zastúpeným najvyšším stupňom ochrany (typ ABCD). Negatívne kvalitu životného prostredia hodnotia najmä respondenti z obcí na území s najnižším stupňom ochrany (typ D), ktorí sú nespokojní (13,75 %) až veľmi nespokojní (1,25 %), pozri tab. 1.

Na základe výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 2 ($F=18,26$, $p<0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty vyjadrujúce spokojnosť

respondentov, žijúcich na území s rôznym stupňom ochrany, s kvalitou životného prostredia vypočítané z ich hodnotení na škále merajúcej mieru spokojnosti sa významne líšia. Štatistická analýza údajov s využitím LSD Fischerovho testu (tab. 3) potvrdila významnosť rozdielov medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D a v type CD, BCD, ABCD a medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type CD a BCD. Do analýzy rozptylu a Fischerovho testu neboli zahrnutí respondenti, ktorí sa nevedeli vyjadriť.

Tab. 1. Názory respondentov na kvalitu životného prostredia na území CHKO

Kategória	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany							
	D		CD		BCD		ABCD	
	N	%	N	%	N	%	N	%
veľmi spokojný	0	0,00	3	3,62	2	2,38	10	7,69
spokojný	12	15,00	57	68,67	31	36,90	55	42,31
čistočne spokojný	44	55,00	20	24,09	48	57,14	58	44,62
nespokojný	11	13,75	3	3,62	3	3,57	5	3,85
veľmi nespokojný	1	1,25	0	0,00	0	0,00	0	0,00
neviem sa vyjadriť	12	15,00	0	0,00	0	0,00	2	1,54

Vysvetlivka: N – absolútna početnosť

Tab. 2. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi spokojnosť respondentov s kvalitou životného prostredia na území s rôznym stupňom ochrany

Zdroj	Analýza rozptylu				
	Suma štvorcov	Df	Priemerný štvorec	F-pomer	p-hodnota
Medzi skupinami	22,4522	3	7,484070	18,26	0,0000
Vnútri skupín	147,14	359	0,409861		
Celkový (Corr.)	169,592	362			

Tab. 3. Výsledky LSD Fischerovho testu pre priemerné hodnoty odpovedí porovnaných skupín uvedené v zátvorkách pre $p < 0,05$

Kontrast (priemerné hodnoty)	Rozdiely	+/- Limity
D (3,02) – CD (2,28)	*0,737597	0,205934
D – BCD (2,62)	*0,395658	0,205382
D – ABCD (2,45)	*0,561581	0,188931
CD – BCD	*-0,341939	0,194856
CD – ABCD	-0,176017	0,177432
BCD – ABCD	0,165923	0,176790

* označuje štatisticky významný rozdiel

Za najzávažnejšie problémy v životnom prostredí považujú respondenti v obciach na území CHKO najmä nevhodné skladovanie odpadov, poškodenie lesných porastov a znečistené povrchové vody. Za najmenej významné environmentálne problémy označili narušený reliéf v dôsledku ťažby, znečistené podzemné vody a znehodnotené kultúrne pamiatky. Najzávažnejším problémom v životnom prostredí v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza len v type D, je nevhodné skladovanie odpadov (72,5 %), poškodené lesné porasty (56,25 %) a znečistená povrchová voda (52,5 %), v type CD poškodené lesné porasty (67,47 %), nevhodné skladovanie odpadov (66,2 %), narušený alebo zanedbaný bytový a domový fond (16,87 %), v type BCD ide o problém nevhodného skladovania odpadov (59,52 %), poškodených lesných porastov (52,38 %), nadmerného hluku (27,38 %) a v type ABCD nevhodné skladovanie odpadov (63,08 %), poškodené lesné porasty (48,47 %), znečistená povrchová voda (30,77 %) – tab. 4.

Tab. 4. Problémy v životnom prostredí obce z pohľadu respondentov žijúcich v katastrálnych územiach obcí s rôznym stupňom ochrany (v %)

Problémy v životnom prostredí obce na území CHKO	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany			
	D	CD	BCD	ABCD
Narušený reliéf v dôsledku ťažby	11,25	1,20	10,71	17,69
Znečistené ovzdušie	12,50	13,25	8,33	12,30
Znečistená povrchová voda	52,50	14,46	25,00	30,77
Znečistené podzemné vody	20,00	6,02	9,52	6,92
Nadmerný hluk	5,00	13,25	27,38	9,23
Nevhodné skladovanie odpadov	72,50	66,20	59,52	63,08
Poškodené lesné porasty	56,25	67,47	52,38	48,47
Ohrozená príroda (rastliny a živočíchy)	18,75	6,02	15,48	10,00
Znehodnotená poľnohospodárska pôda	8,75	13,25	15,48	23,85
Znehodnotené kultúrne pamiatky	23,75	2,41	2,38	9,23
Narušený bytový/domový fond	22,50	16,87	20,24	32,31
Narušený vzhľad sídla	31,25	13,25	20,24	26,92

Väčšina respondentov (59,95 %) uviedla, že v obciach na území CHKO je predovšetkým potrebné zamerať sa na problémy týkajúce sa nevhodného skladovania odpadov. Podľa 36,87 % respondentov je nutné je riešiť aj poškodené lesné porasty a znečistené povrchové vody podľa 30,50 % respondentov. S problémom odpadov a znečistenia povrchových vôd by sa radi vysporiadali najmä na území s nižším stupňom ochrany. V obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D, chce riešiť problém odpadov 68,75 %, v type CD 57,83 %, v type BCD 53,57 % a v type ABCD 60 % respondentov. Znečistenie povrchových vôd pociťuje ako závažný problém 43,75 % opýtaných na území s 2. stupňom ochrany, 20,24 % na území 2. a 3. stupňom ochrany, 29,76 % s 2., 3., 4. stupňom ochrany a 29,23 % respondentov na území s najvyšším stupňom ochrany. Poškodenie lesných porastov chce riešiť 35,0 % opýtaných na území s 2. stupňom ochrany, 51,81 % na území 2. a 3. stupňom ochrany, 42,86 % s 2., 3., 4. stupňom ochrany a 24,62 % respondentov na území

s najvyšším stupňom ochrany. Podľa respondentov sa na celom území CHKO Horná Orava treba ďalej vysporiadať aj s narušeným bytovým/domovým fondom (17,51 % respondentov), znehodnotenou poľnohospodárskou pôdou (12,20 %), znehodnotenými kultúrnymi pamiatkami (8,75 %), ohrozenou prírodou/rastlinami a živočíchmi (7,96 %), nadmerným hlukom (7,16 %), narušeným vzhľadom sídla (7,16 %), znečistenými podzemnými vodami (6,89 %), narušeným reliéfom v dôsledku ťažby (6,37 %) a znečisteným ovzduším (6,37 %).

Cieľom percepčného výskumu bolo tiež zistiť, či vedú miestni obyvatelia posúdiť negatívne stresové faktory na životné prostredie. Medzi najvýznamnejšie zdroje narušovania životného prostredia z pohľadu respondentov patria v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza len v type D, nedisciplinovaní občania (87,50 %), odpadové hospodárstvo (45,00 %), doprava (37,50 %), v type CD je na prvom mieste doprava (80,72 %), nasleduje odpadové hospodárstvo (46,99 %) a nedisciplinovaní občania (45,78 %), v type BCD nedisciplinovaní občania (94,05 %), doprava (47,62 %), odpadové hospodárstvo (42,86 %) a v type ABCD sú na prvom mieste nedisciplinovaní občania (86,15 %), nasleduje odpadové hospodárstvo (42,31 %) a doprava (28,46 %), pozri tab. 5.

Tab. 5. Najvýznamnejšie zdroje narušovania životného prostredia z pohľadu respondentov žijúcich v katastrálnych územiach obcí s rôznym stupňom ochrany (v %)

Najvýznamnejšie zdroje narušovania životného prostredia na území CHKO Horná Orava	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany			
	D	CD	BCD	ABCD
Nedisciplinovaní občania	87,50	45,78	94,05	86,15
Doprava	37,50	80,72	47,62	28,46
Priemyselný podnik	1,25	2,41	1,19	6,92
Poľnohospodársky podnik	18,75	8,43	16,67	7,69
Lesohospodársky podnik	5,00	26,51	7,14	23,08
Vodné hospodárstvo	10,00	0,00	1,19	4,62
Odpadové hospodárstvo	45,00	46,99	42,86	42,31
Ťažobný podnik	3,75	1,21	5,95	7,69
Rekreačné zariadenie	2,50	1,21	9,52	12,31
Iný zdroj	3,75*	0,00	0,00	3,85*

Vysvetlivka: * drobní podnikatelia

Z hľadiska kvality životného prostredia je potrebné sústrediť pozornosť aj na pozitívne javy v prostredí. Zaujímalo nás preto, či respondenti vedú diferencovať pozitívne javy z hľadiska kvality životného prostredia. Zvolená bola 5-stupňová škála možných odpovedí na základe stupňa významnosti. Najvyššie percento respondentov (bez ohľadu na stupeň ochrany) prisúdilo hodnotu veľmi významný nasledovným prvkom v krajine: dostatok vody pre pitné účely (62,86 %), lesy (59 %) a chránené územie (29,18 %). Priemerné poradie významnosti na základe odpovedí je nasledovné: 1. dostatok vody pre pitné účely, 2. lesy, 3. chránené územia, 4. dostatok ornej pôdy, 5. obytné

priestory, 6. priestory pre rekreáciu, 7. kultúrne pamiatky, 8. nerastné bohatstvo. Poradie je uvedené od najväčšieho významu po najmenší.

Positívnym faktorom je aj prítomnosť CHKO Horná Orava v hodnotenom území. Dôležité preto bolo zistiť, či si obyvatelia záujmového územia uvedomujú, že žijú na území CHKO Horná Orava. Zo štatistického súboru pozitívne odpovedalo až 88,06 % respondentov. Len 11,94 % respondentov si túto skutočnosť neuvedomuje. Najvyšší podiel respondentov, ktorí uviedli, že si neuvedomujú prítomnosť chráneného územia, boli respondenti (27,5 %) žijúci na území s najnižším stupňom ochrany – typ D (tab. 6).

Tab. 6. Podiel respondentov uvedomujúcich si, že žijú na území CHKO

Kategória	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany								Spolu	
	D		CD		BCD		ABCD			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
áno	58	72,5	77	92,77	77	91,67	120	92,31	332	88,06
nie	22	27,5	6	7,23	7	8,33	10	7,69	45	11,94

Vysvetlivka: N – absolútna početnosť

Skutočnosti, že žijú na území CHKO, pripisuje význam až 70,56 % respondentov. Nepripisuje jej význam 14,06 % alebo ju nevie posúdiť 15,38 % opýtaných (tab. 7).

Tab. 7. Analýza odpovedí na otázku: „Pripisujete skutočnosti, že žijete na území CHKO význam?“

Kategória	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany								Spolu	
	D		CD		BCD		ABCD			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
áno	48	60,00	75	90,36	44	52,38	99	76,15	266	70,56
nie	15	18,75	3	3,61	21	25,00	14	10,76	53	14,06
neviem	17	21,25	5	6,02	19	22,62	17	13,08	58	15,38

Vysvetlivka: N – absolútna početnosť

Na základe vyjadrenia respondentov možno povedať, že obyvatelia záujmového územia si uvedomujú, že žijú na území CHKO Horná Orava (tab. 6) a pripisujú tejto skutočnosti dôležitosť (tab. 7).

Z výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 8 ($F=8,25$, $p<0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty vyjadrujúce uvedomovanie si existencie CHKO respondentmi žijúcimi na území s rôznym stupňom ochrany sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (tab. 9) potvrdila významnosť rozdielov medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D a v type CD, BCD, ABCD.

Tab. 8. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi uvedomovanie si prítomnosti CHKO respondentmi z katastrálnych území obcí s rôznym stupňom ochrany

Analýza rozptylu					
Zdroj	Suma štvorcov	Df	Priemerný štvorec	F-pomer	p-hodnota
Medzi skupinami	2,46495	3	0,8216490	8,25	0,0000
Vnútri skupín	37,1637	373	0,0996346		
Celkový (Corr.)	39,6286	376			

Tab. 9. Výsledky LSD Fischerovho testu pre priemerné hodnoty odpovedí porovnávaných skupín uvedené v zátvorkách pre $p < 0,05$

Kontrast (priemerné hodnoty)	Rozdiely	+/- Limity
D(1,28) – CD (1,07)	*0,20271100	0,0972468
D(1,28) – CD (1,07)	*0,19166700	0,0969623
D – ABCD (1,08)	*0,19807700	0,0881979
CD – BCD	-0,01104420	0,0960605
CD – ABCD	-0,00463392	0,0872056
BCD – ABCD	0,00641026	0,0868882

* označuje štatisticky významný rozdiel

Z výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 10 ($F=8,75$, $p < 0,05$) môžeme tiež konštatovať, že priemerné hodnoty odpovedí respondentov z území s rôznym stupňom ochrany vyjadrujúce ich postoj k skutočnosti, že žijú na území CHKO, sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (tab. 11) potvrdila významnosť rozdielov medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D a v type CD, ABCD, medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type BCD a ABCD a medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type CD a BCD. Do analýzy rozptylu a Fischerovho testu neboli zahrnutí respondenti, ktorí sa nevedeli k danej otázke vyjadriť.

Tab. 10. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami respondentov vyjadrujúcimi ich postoj k skutočnosti, že žijú na území CHKO

Analýza rozptylu					
Zdroj	Suma štvorcov	Df	Priemerný štvorec	F-pomer	p-hodnota
Medzi skupinami	3,4003	3	1,133430	8,75	0,0000
Vnútri skupín	40,7941	315	0,129505		
Celkový (Corr.)	44,1944	318			

Tab. 11. Výsledky LSD Fischerovho testu pre priemerné hodnoty odpovedí porovnávaných skupín uvedené v zátvorkách pre $p < 0,05$

Kontrast (priemerné hodnoty)	Rozdiely	+/- Limity
D (1,24) – CD (1,04)	*0,1996340	0,119938
D – BCD (1,32)	-0,0849817	0,125182
D – ABCD (1,12)	0,1142010	0,111330
CD – BCD	*-0,2846150	0,118913
CD – ABCD	-0,0854323	0,104230
BCD – ABCD	*0,1991830	0,110224

* označuje štatisticky významný rozdiel

Z vyhodnotenia dotazníkov možno konštatovať, že starostlivosť o životné prostredie sa na území CHKO zlepšuje. Vývoj starostlivosti o životné prostredie hodnotí z výskumnej vzorky 53,32 % respondentov ako zlepšujúci sa, 38,99 % sa vyjadrilo, že ostáva rovnaký a 3,18 % ho nevedelo posúdiť. Len 4,51 % respondentov vníma vývoj ako zhoršujúci sa. Išlo najmä o vyjadrenia respondentov (15,0 %) žijúcich na území s najnižším stupňom ochrany (typ D). Pozitívne stanovisko zaujali najmä respondenti (78,57 %) žijúci na území s vyšším stupňom ochrany (typ BCD), ktorí hodnotia vývoj ako zlepšujúci sa (tab. 12).

Tab. 12. Hodnotenie vývoja starostlivosti o životné prostredie v obci z pohľadu respondentov

Vývoj starostlivosti o životné prostredie na území CHKO	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany								Spolu	
	D		CD		BCD		ABCD			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Zlepšuje sa	38	47,5	37	44,56	66	78,57	60	46,15	201	53,32
Ostáva rovnaký	30	37,5	40	48,19	14	16,67	63	48,46	147	38,99
Zhoršuje sa	12	15,0	0	0,00	1	1,19	4	3,07	17	4,51
Neviem posúdiť	0	0,00	6	7,23	3	3,57	3	2,31	12	3,18

Vysvetlivka: N – absolútna početnosť

Z výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 13 ($F=10,81$, $p < 0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty vyjadrujúce hodnotenie vývoja starostlivosti o životné prostredie v obci z pohľadu respondentov žijúcich na území s rôznym stupňom ochrany sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (tab. 14) potvrdila významnosť rozdielov medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D a BCD a medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type CD a BCD a medzi BCD a ABCD. Do analýzy rozptylu a Fischerovho testu neboli zahrnutí respondenti, ktorí sa nevedeli k danej problematike vyjadriť.

Tab. 13. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi hodnotenie vývoja starostlivosti o životné prostredie v obci

Zdroj	Analýza rozptylu				
	Suma štvorcov	Df	Priemerný štvorec	F-pomer	p-hodnota
Medzi skupinami	10,3265	3	3,112050	10,81	0,0000
Vnútri skupín	114,917	361	0,318331		
Celkový (Corr.)	125,244	364			

Tab. 14. Výsledky LSD Fischerovho testu pre priemerné hodnoty odpovedí porovnaných skupín uvedené v zátvorkách pre $p < 0,05$

Kontrast (priemerné hodnoty)	Rozdiely	+/- Limity
D (1,68) – CD (1,52)	0,1555190	0,177136
D – BCD (1,19)	*0,4774690	0,174893
D – ABCD (1,55)	0,1159450	0,158374
CD – BCD	*0,3219500	0,176599
CD – ABCD	-0,0395746	0,160256
BCD – ABCD	*-0,3615240	0,157773

* označuje štatisticky významný rozdiel

Významnú úlohu pri skvalitňovaní životného prostredia má miestna samospráva. Podľa 38,99 % respondentov však samospráva obce na území CHKO prisudzuje problémom v životnom prostredí malú dôležitosť. Pozitívne prácu samosprávy zhodnotilo 34,75 % respondentov. Išlo najmä o respondentov z obcí na území s vyšším stupňom ochrany (tab. 15).

Tab. 15. Pohľad respondentov na dôležitosť riešenia problémov v životnom prostredí samosprávou obce

Kategória	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany								Spolu	
	D		CD		BCD		ABCD			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Veľká dôležitosť	7	8,75	23	27,71	50	59,52	51	39,23	131	34,75
Malá dôležitosť	40	50,00	43	51,81	17	20,24	47	36,15	147	38,99
Žiadna dôležitosť	4	5,00	2	2,41	3	3,57	8	6,15	17	4,51
Nevie posúdiť	29	36,25	15	18,07	14	16,67	24	18,46	82	21,75

Vysvetlivka: N – absolútna početnosť

Z výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 16 ($F=12,19$, $p<0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty vyjadrujúce pohľad respondentov na dôležitosť riešenia problémov životného prostredia samosprávou obce sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (tab. 17) potvrdila významnosť rozdielov medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D a v type CD, BCD a ABCD, medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type CD a BCD a medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type BCD a ABCD. Do analýzy rozptylu a Fischerovho testu neboli zahrnutí respondenti, ktorí sa nevedeli vyjadriť.

Tab. 16. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na dôležitosť riešenia problémov v životnom prostredí a samosprávy obce

Analýza rozptylu					
Zdroj	Suma štvorcov	Df	Priemerný štvorec	F-pomer	p-hodnota
Medzi skupinami	11,6081	3	3,869360	12,19	0,0000
Vnútri skupín	92,3377	291	0,317312		
Celkový (Corr.)	103,946	294			

Tab. 17. Výsledky LSD Fischerovho testu pre priemerné hodnoty odpovedí porovnaných skupín uvedené v zátvorkách pre $p<0,05$

Kontrast (priemerné hodnoty)	Rozdiely	+/- Limity
D (1,94) – CD (1,69)	0,2500000	0,205369
D – BCD (1,19)	*0,6126050	0,204108
D – ABCD (1,55)	*0,3468370	0,188936
CD – BCD	*0,3626050	0,188772
CD – ABCD	0,0968368	0,172254
BCD – ABCD	*-0,2657680	0,170748

* označuje štatisticky významný rozdiel

Podľa opýtaných však samospráva obce prikladá potrebe riešiť problémy v životnom prostredí väčší význam ako občania v každodennom živote. Podľa 34,75 % respondentov samospráva prisudzuje problémom v životnom prostredí veľkú dôležitosť (tab. 15) a len 14,06 % opýtaných sa nazdáva, že problémom v životnom prostredí pripisujú veľkú dôležitosť miestni obyvatelia (tab. 18). Obyvatelia územia, bez ohľadu na stupeň ochrany, vnímajú podľa 65,52 % respondentov problémy v životnom prostredí ako málo dôležité. Väčšiu dôležitosť priradujú problémom v životnom prostredí najmä obyvatelia žijúci na území s vyšším stupňom ochrany (tab. 18).

Tab. 18. Pohľad respondentov na dôležitosť riešenia problémov v životnom prostredí obyvateľmi obce

Kategória	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany								Spolu	
	D		CD		BCD		ABCD			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Veľká dôležitosť	6	7,5	7	8,43	20	23,81	20	15,38	53	14,06
Malá dôležitosť	52	65,00	68	81,93	43	51,19	84	64,62	247	65,52
Žiadna dôležitosť	3	3,75	1	1,21	3	3,57	4	3,08	11	2,92
Nevie posúdiť	19	23,75	7	8,43	18	21,43	22	16,92	66	17,51

Vysvetlivka: N – absolútna početnosť

Z výsledkov analýzy rozptylu uvedených v tabuľke 19 ($F=3,07$, $p<0,05$) môžeme konštatovať, že priemerné hodnoty vyjadrujúce pohľad respondentov na dôležitosť riešenia problémov v životnom prostredí obyvateľmi obce sa významne líšia. Štatistická analýza s využitím LSD Fischerovho testu (tab. 20) potvrdila významnosť rozdielov medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type D a v type BCD a medzi respondentmi žijúcimi v obciach, ktorých katastrálne územie sa nachádza v type CD a BCD. Do analýzy rozptylu a Fischerovho testu neboli zahrnutí respondenti, ktorí sa nevedeli vyjadriť.

Tab. 19. Výsledky ANOVA porovnávajúce rozdiely medzi priemernými hodnotami vyjadrujúcimi pohľad respondentov na dôležitosť riešenia problémov v životnom prostredí obyvateľmi obce

Zdroj	Analýza rozptylu				
	Suma štvorcov	Df	Priemerný štvorec	F-pomer	p-hodnota
Medzi skupinami	1,69836	3	0,566119	3,07	0,0282
Vnútri skupín	56,6296	307	0,184461		
Celkový (Corr.)	58,3280	310			

Tab. 20. Výsledky LSD Fischerovho testu pre priemerné hodnoty odpovedí porovnaných skupín uvedené v zátvorkách pre $p<0,05$

Kontrast (priemerné hodnoty)	Rozdiely	+/- Limity
D (1,95) – CD (1,92)	0,0297670	0,145280
D – BCD (1,74)	*0,2083950	0,150100
D – ABCD (1,85)	0,0989678	0,135358
CD – BCD	*0,1786280	0,142194
CD – ABCD	0,0692008	0,126534
BCD – ABCD	*-0,1094280	0,132041

* označuje štatisticky významný rozdiel

V rámci dotazníkového prieskumu sme zisťovali, čo sú ochotní miestni obyvatelia urobiť pre zlepšovanie a skvalitňovanie životného prostredia vo svojej obci. Aj napriek tomu, že obyvatelia nepripisujú potrebe riešiť problémy v životnom prostredí veľkú dôležitosť (tab. 18), z tabuľky 21 vyplýva, že väčšina respondentov, najmä obyvatelia žijúci na území s 3. a 2. stupňom ochrany (typ CD), chce svojím konaním prispieť k zlepšeniu kvality životného prostredia obce. Miestni obyvatelia sú ochotní predovšetkým úsporne zaobchádzať s vodou, triediť domový odpad a šetriť elektrickú energiu.

Tab. 21. Ochota prispieť k skvalitňovaniu životného prostredia obce z pohľadu respondentov žijúcich v katastrálnych územiach obcí s rôznym stupňom ochrany (v %)

Ochota prispieť k skvalitňovaniu životného prostredia obce na území CHKO Horná Orava	Typy katastrálnych území podľa zón ochrany			
	D	CD	BCD	ABCD
Úsporne zaobchádzať s vodou	98,75	100,0	97,62	93,08
Triediť domový odpad	86,25	100,0	97,62	96,15
Šetriť elektrickú energiu	93,75	98,80	100,0	83,08
Zatepliť si dom/byt	87,50	92,77	92,86	84,62
Zmeniť spôsob vykurovania	81,25	91,57	83,33	79,23
Upozorniť príslušné úrady na problémy v ŽP	87,50	93,98	89,29	73,08
Kupovať ekologické výrobky	85,00	87,95	84,52	73,85
Zapájať sa do verejno-prospešných prác	95,00	89,16	82,14	57,69
Chodiť pešo alebo jazdiť na bicykli	85,00	91,57	72,62	70,00
Používať verejnú dopravu	30,00	81,93	30,95	49,23
Stať sa členom ochranárskej mimovládnej organizácie	32,50	61,45	13,10	31,54

ZÁVER

V rámci štúdií zaoberajúcich sa problematikou udržateľného rozvoja sa vymedzuje oblasť, ktorá sleduje výber a využívanie kritérií a indikátorov na posudzovanie udržateľnosti toho-ktorého fenoménu, napr. regiónu, odvetvia a pod. (pozri Huba 2001), ale aj oblasť, ktorá sleduje a identifikuje hodnoty zlučiteľné s predstavou udržateľného spôsobu života, pričom vychádza z predpokladu, že k prechodu k udržateľnej spoločnosti je potrebná zmena v správaní sa človeka (Huba 2007). K hodnoteniu kvality životného prostredia a udržateľného rozvoja každého územia môže výrazne prispieť poznanie percepcie zo strany miestneho obyvateľstva. Človek počas života poznáva (skúma svet prírodných, ale aj spoločenských javov, zisťuje súvislosti) a hodnotí. Hľadisko hodnotenia vyplýva zo subjektívnej normy toho, kto hodnotí. Často sa v ňom odráža aj postoj človeka k územiu. Poznanie postojov človeka k životnému prostrediu a jeho názorov naň môže výrazne prispieť k skvalitneniu životného prostredia a udržateľnému rozvoju chráneného územia.

Analýzy dotazníkov poukazujú na pozitíva (vývoj starostlivosti o životné prostredie sa zlepšuje, obyvatelia si uvedomujú, že žijú na území CHKO Horná

Orava a pripisujú tejto skutočnosti dôležitosť, sú ochotní svojím konaním prispieť k zlepšeniu kvality životného prostredia obce, a tak aj celého územia) a zároveň aj na negatíva (nevhodné skladovanie odpadov, poškodenie lesných porastov, znečistenie povrchovej vody) v životnom prostredí na celom území CHKO Horná Orava bez ohľadu na stupeň ochrany.

Ako významné sa ukázali rozdiely v odpovediach respondentov žijúcich na území s rôznym stupňom ochrany. Z analýzy rozptylu sa zistilo, že vo väčšine prípadov sa rozdiely medzi priemernými hodnotami porovnávaných skupín líšili, zistené rozdiely medzi priemerami skupín sú teda štatisticky významné. Účinnosť faktora, na základe ktorého boli respondenti rozdelení do skupín, sa potvrdila v rozdieloch skupín meraných charakteristík. Predovšetkým obyvatelia obcí nachádzajúcich sa na území s vyšším stupňom ochrany majú menšie problémy týkajúce sa kvality životného prostredia a intenzívnejšie si uvedomujú prítomnosť CHKO. Naopak obyvatelia žijúci na území s nižším stupňom ochrany musia častejšie riešiť problémy v životnom prostredí. Svojím konaním sú však ochotní prispieť k jeho skvalitneniu.

Z výskumu zároveň vyplýva, že základným predpokladom úspešného zabezpečenia ochrany životného prostredia na celom území CHKO Horná Orava je skĺbenie ochrany prírody so sociálno-ekonomickými aktivitami. Pre skvalitnenie životného prostredia je potrebné predovšetkým uprednostniť integrovaný manažment krajiny s dôrazom na stupeň ochrany, rozvíjať a podporovať aktivity v obciach, ktoré sú v súlade s ochranou prírody a krajiny, zabezpečiť dôslednú starostlivosť o prírodné, kultúrno-historické hodnoty, podporovať miestnu integritu, zvyšovať environmentálne uvedomenie a systematicky riešiť environmentálne, sociálne a ekonomické problémy v spolupráci s miestnym obyvateľstvom.

Príspevok vznikol v rámci grantu VEGA 1/0175/09: Rozvoj mikroregionálnych rurálnych štruktúr Slovenska s podporou lokálnej a regionálnej samosprávy.

LITERATÚRA

- ADÁMEK, P., NĚMEC, O. (2005). Kvalita života a realizace principu rovných příležitostí na trhu práce. *Acta Oeconomica Pragensia*, 12(8), 8-10.
- ANDRÁŠKO, I. (2005). Dve dimenzie kvality života v kontexte percepcií obyvateľov miest a vidieckych obcí. In Vaishar, A., Ira, V., eds. *Geografická organizace Česka a Slovenska v súčasnom období*. Brno (Ústav geoniky Akademie věd ČR), pp. 6-13.
- BIANCHI, G., ROSOVÁ, V. (1999). Je environmentálna kríza krízou sociálneho správania sa? *Životné prostredie*, 33, 299-302.
- BUCHTA, S. (2007). Možnosti a perspektívy riešenia vidieckej zamestnanosti. *Sociológia*, 30, 93-188.
- HANUŠIN, J., HUBA, M., IRA, V., KLINEC, I., PODOBA, J., SZÖLLÖS, J. (2000). *Výkladový slovník termínov z trvalej udržateľnosti*. Bratislava (STUŽ/SR).
- HUBA, M. (2001). Stav rozpracovanosti problematiky indikátorov trvalo udržateľného rozvoja. *Geografický časopis*, 53, 75-92.
- HUBA, M. (2007). Geografia a koncepcia (trvalo) udržateľného rozvoja. In *Udržateľný rozvoj. Nové trendy a výzvy*. Zborník z konferencie, Olomouc 17. – 19. apríl 2007. Olomouc (Univerzita Palackého v Olomouci), pp. 15-19.

- HUBA, M. (2008). Výskum životného prostredia v slovenskej geografii s dôrazom na Geografický ústav SAV. *Geografický časopis*, 60, 363-393.
- HUBA, M., IRA, V. (2000). *Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vo vybraných regiónoch*. Bratislava (STUŽ/SR).
- HENDL, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat*. Praha (Portál).
- CHRENŠCOVÁ, V. (2009). *Udržateľný rozvoj v chránenom území environmentálne, sociálne a ekonomické aspekty (prípadová štúdia na území CHKO Horná Orava)*. Dizertačná práca, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského, Bratislava.
- IRA, V. (1999). Životné prostredie, kvalita života a trvalo udržateľný rozvoj vo vnímaní a predstavách obyvateľov (v regiónoch Dolné Pomoravie, Tatry a Východné Karpaty). *Folia Geographica*, 32, 338-339.
- IRA, V. (2001). Social, economic and environmental dimension of sustainable development in protected areas. *Ekológia (Bratislava)*, 20, Supplement 3, 305-316.
- IRA, V., HUBA, M., PODOLÁK, P. (2005a). Udržateľný rozvoj BR Poľana s ohľadom na mienku vybraných hlavných aktérov v území. In Sláviková, D., ed. *Biosférická rezervácia Poľana po 15-tich rokoch*. Zvolen (Technická univerzita vo Zvolene), pp. 219-227.
- IRA, V., MICHÁLEK, A., PODOLÁK, P. (2005b). Kvalita života a jej regionálna diferenciácia v SR. *Životné prostredie*, 39, 290-298.
- IRA, V., ANDRÁŠKO, I. (2007). Kvalita života z pohľadu humánnej geografie. *Geografický časopis*, 59, 159-179.
- IZAKOVIČOVÁ, Z., MIKLÓS, L., DRDOŠ, J. (1997). *Krajinnoekologické podmienky trvalo udržateľného rozvoja*. Bratislava (VEDA).
- LEVER, J. P. (2000). The development of an instrument to measure quality of life in Mexico City. *Social Indicators Research*, 50, 187-208.
- LALUHA, I., OŠKOVÁ, S., STANEK, V. (2005). Kvalita života, sociálne nerovnosti a diferenciácia obyvateľstva. *Sociológia*, 37, 119-142.
- MARANS, R. W. (2002). Understanding environmental quality through duality of life studies: the 2001 DAS and its use of subjective and objective indicators. *Landscape and Urban Planning*, 991, 1-11.
- MASSAM, B. H., EVERITT, J. (2001). What the people say: a study of three towns in Jalisco, Mexico. *Canadian Journal of Urban Research*, 10, 293-316.
- MELOUN, M., MILITKÝ, J. (1994). *Statistické spracovanie experimentálnych dat*. Praha (Plus).
- PACIONE, M. (1984). Evaluating the quality of the residential environment in a high-rise public housing development. *Applied Geography*, 4, 59-70.
- PACIONE, M. (2003). Urban environmental quality and human wellbeing: a social geographical perspective. *Landscape and Urban Planning*, 65, 19-30.
- PAVLIKAKIS, G. E., TSIHRINTZIS, V. A. (2006). Perceptions and preferences of the local population in Eastern Macedonia and Thrace National Park in Greece. *Landscape and Urban Planning*, 77, 1-16.
- REISENAUER, R. (1970). *Metody matematické statistiky a jejich aplikace v technice*. Praha (SNTL).
- REMTOVÁ, K. (2009). *Výkladový slovník základních pojmů z oblasti udržitelného rozvoje*. Praha (Ministerstvo životního prostředí ČR). Dostupné na: http://www.nuov.cz/uploads/OZE/slovník_MPZ.pdf (cit: 2010-12-15).
- RIEČAN, B., LAMOŠ, F., LENÁRT, C. (1992). *Pravdepodobnosť a matematická štatistika*. Bratislava (Alfa).
- ROSOVÁ, V., ĐURKOVSKÁ, K., SLÁVIKOVÁ, V. (1996). Vstupné štúdie sociálnej dimenzie biosférických rezervácií na Slovensku: ľudia v biosférickej rezervácii CHKO-BR Slovenský kras a CHKO-BR Poľana. In *Zborník z I. národnej konferencie o biosférických rezerváciách na Slovensku*. Zvolen (EEF TU), pp. 77-81.

- SPIŠIAK, P., DANIHELOVÁ, D. (1998). Niektoré otázky kvality života v suburbán-
nom priestore Bratislavy. *Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comeni-
anae, Geographica*, 41, 155-163.
- SPIŠIAK, P., MARTÁK, Z. (1998). *Sociálno-geografický výskum v mikroregióne
Javorina (obce Bzince pod Javorinou, Lubina, Moravské Lieskové, Dolné Srnie)*.
Interná štúdia, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, PRIF UK, Bratislava.
- TRNKA, R. (2004). 25 rokov chránenej krajinej oblasti Horná Orava. *Ochrana
prírody Slovenska*, 4, 4-7.
- URBÁNEK, J. (1977). Logická štruktúra problematiky životného prostredia. *Životné
prostredie*, 11, 123-126.
- VOLOŠČUK, I. (2003). *Ochrana prírody a krajiny*. Zvolen (Vydavateľstvo TU).
- WALLNER, A., BAUER, N., HUNZIKER, M. (2007). Perceptions and evaluations of
biosphere reserves by local residents in Switzerland and Ukraine. *Landscape and
Urban Planning*, 83, 104-114.

Viera Chrenšćová

ENVIRONMENTAL QUALITY ESTIMATED BY LOCAL INHABITANTS OF THE PROTECTED LANDSCAPE AREA OF HORNÁ ORAVA

Environmental protection and quality often depend on sustainable way of life, atti-
tudes and opinion of population. Awareness of such attitudes and opinion can distinctly
contribute to the improved environmental quality and sustainable development of the
protected territory in question.

The paper represents the output of research into the environmental perception of
population living in the Protected Landscape Area (PLA) of Horná Orava with the em-
phasis on the protection level. The chosen method of enquiry was the one of question-
naire. Analysis of questionnaires point to the pros (care for the environment improves,
population is aware that they lived in the PLA of Horná Orava and are willing to con-
tribute to the improved environmental quality in their village and the territory in gen-
eral) and cons (inappropriate waste management, damaged forests, pollution of surface
water) in the environment of the PLA. Differences in responses of people living in vil-
lages included into the territory of the PLA under different levels of protection are sig-
nificant. Population of villages in the territory, part of which is under the top protection
level, manifested the least environmental problems and the most intensive awareness of
the PLA. On the contrary, people living in the territory, part of which is under the least
protection level, have to solve environmental problems. However, they manifested the
willingness to contribute to the improvement of the environment.

The research also showed that the basic prerequisite for successful environmental
protection of the total area of the PLA Horná Orava is to string together nature protec-
tion and socio-economic activities.

Translated by H. Contrerasová

